

ПОЧАТКОВА ЗВІТА

№ 22 (118)
червень 2001

Видається з січня 1999 року чотири рази на місяць

БІОГРАФІЧНИЙ СЛОВНИЧОК-ДОВІДНИЧОК

Від творчості письменника до творчості учня

Серед навчальних предметів у молодшій школі «Читання» посідає особливе місце. Саме завдяки читанню різноманітних текстів засвоюється навчальний матеріал.

Підручники з читання містять чимало художніх творів, але відомості про їхніх авторів майже не подаються. Вчителі мусять самі шукати інформацію, щоб донести її до учнів. На жаль, більшість біографічних даних про життя і творчість письменників розпорошена по різних, іноді маловідомих джерелах.

Між тим, психолого-педагогічні дослідження та вчительський досвід свідчать, що ознайомлення дітей з біографією письменника або поета дуже підсилює інтерес до літературного твору і має великий виховний вплив.

Біографічна інформація про письменника є своєрідною візитною картою, яка представляє витoki його творчості. Знайомство з біографією авторів — важливий елемент у підготовці вдумливого читача, який спиратиметься на власні судження та

умовиводи, розвиватиме своє творче мислення. У процесі ознайомлення школярів із біографією бажано демонструвати портрет або фотографію письменника, тому що учні початкових класів мають здебільшого наочно-образне мислення і візуальне сприйняття активізує їхній пізнавальний інтерес.

Біографічний словничок-довідничок вміщує статті про українських письменників, твори яких увійшли до збірки «Золотий колосок» (упорядник Наталя Дзюбишина-Мельник).

Запропоновані матеріали не є догмою і потребують від вас творчого застосування і власного доповнення. Ми переконані, що ця збірка полегшить вашу підготовку до уроків читання.

Лариса КРАВЧУК,
учитель початкових класів Вишнівської школи № 2
Киево-Святошинського р-ну, м.Київ,

Олександр КОЧЕРГА,
старший викладач кафедри психології Київського
міжрегіонального інституту удосконалення вчителів
ім. Б.Грінченка

Адреса видавництва:

01014, м. Київ,
вул. Тимирязєвська, 2;
Тел: (044) 295-71-23,
296-66-57, 296-34-48

E-mail: osvita@1veresnya.com.ua

ВСЕУКРАЇНСЬКІ ГАЗЕТИ ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ

40690 Шкільний світ
40691 Директор школи
35251 Завуч
40140 Українська мова та література
40141 Історія України
40142 Зарубіжна література
40343 Краєзнавство. Географія. Туризм
35237 Фізика
35238 Математика
35239 Хімія. Біологія
35263 Інформатика
35264 Початкова освіта
22055 English

35266 Комплект газет

«Перше вересня»/«Шкільний світ»

Ціна комплекту на **35%** нижча
від вартості окремо передплачених видань.

Не входять до комплекту

21616 Управління освіти
21617 Сільська школа України
35265 Дитячий садок
22079 Детский сад

ПЕРЕДПЛАТИТИ ГАЗЕТИ ВИДАВНИЦТВА
«ШКІЛЬНИЙ СВІТ»/«ПЕРШЕ ВЕРЕСНЯ»
ВИ МОЖЕТЕ В БУДЬ-ЯКОМУ ВІДПІЛЕННІ
ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ

Резакція газет «Початкова освіта»

Головний редактор Тетяна Бишова
Заступник Тетяна Гончаренко

Засновник — Благодійний фонд «Перше вересня»
© Благодійний фонд «Перше вересня», 2001.
Всі права захищені. Будь-яке відтворення матеріалів або фрагментів
із них можливе лише за наявності письмового дозволу
Благодійного фонду «Перше вересня».
Свідчення серія КВ № 4498
від 23 серпня 2000 року.
Резакція може не поділяти точки зору автора.
Відповідає за достовірність фактів, цитат, власних назв, географічних назв та
інших відомостей автор публікації.
Рукописи не рецензують і не повертають.
Рекламодавець відповідає за достовірність інформації, що в рекламі, за зміст та
відповідність реклами законодавству.

ПРЕДСТАВНИЦТВА В ОБЛАСТЯХ УКРАЇНИ

ВІННИЦЬКА ГАВРИЛЮК Олена Андріївна т.с.(0432)32-76-56	МИКОЛАЇВСЬКА КРЯЧКО Тетяна Павлівна т.с.(0512)35-44-12
ВОЛИНСЬКА МАЙКО Світлана Михайлівна т.с.(03322)4-71-52	ОДЕСЬКА СЕМЕНЧЕНКОВА Ірина Сергіївна т.с.(0482)25-35-03
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА БАНКОВСЬКА Алла Аркадіївна т.с.(056)776-84-18	ПОЛТАВСЬКА СТАДНИК Світлана Михайлівна т.с.(05322)3-49-84, 2-49-56
ДОНЕЦЬКА СЬОМОВА Раїса Сергіївна т.д.(0622)71-14-41	РІВНЕНСЬКА ПОДКОПАЄВА Тетяна Віталіївна т.с.(0362)22-22-02
ЖИТОМИРСЬКА БІЛЕЦЬКА Леся Володимирівна т.с.(0412)22-69-09, т.с.(0412)37-24-33	ХАРКІВСЬКА ГРИШИНА Інна Іванівна т.с.(0572)43-11-42
ЗАПОРІЗЬКА ВАГНЕР Світлана Іванівна т.с.(0612)61-46-69	ХЕРСОНСЬКА ФОМІНА Лариса Анатоліївна т.с.(0552)54-01-87
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА СКОМОРОВСЬКА Наталія Богданівна	ХМЕЛЬНИЦЬКА БОЙКО Клавдія Юрієна т.д.(0382)74-19-15
КІРОВОГРАДСЬКА СУПРУН Людмила Миколаївна т.с.(0522)24-66-08 т.д.23-59-56 т.с.(03422)3-25-35	ЧЕРКАСЬКА БОНДАРЕНКО Олена Андріївна т.с.(0472)64-95-22
ЛУГАНСЬКА БОНДАРЕВА Людмила Миколаївна т.с.(0642)54-29-71	ЧЕРНІГІВСЬКА ПЕТРОВА Олена Семенівна т.д.(04622)7-54-57
ЛЬВІВСЬКА СИНЬОВА Ірина Іванівна т.с.(0322)72-47-73	ЧЕРНІВЕЦЬКА МОРОЧКОВСЬКА Лариса Анатоліївна т.с.(0372)51-01-01

**Лариса КРАВЧУК,
Олександр КОЧЕРГА**

БІОГРАФІЧНИЙ СЛОВНИЧОК-ДОВІДНИЧОК

**БОГДАН-ІГОР
АНТОНІЧ
1909—1937**

Навчання в Харківському університеті перервала війна. Добровільно пішов на фронт, був тяжко поранений. Продовжив навчання в Київському університеті. Автор багатьох книжок для дітей і про дітей: «Пташині голоси», «Упертий Гриць», «В класі і в лісі».

У 1988 році вийшла збірка «Диво калинове».

**ВІКТОР
БЛИЗНЕЦЬ
1933—1981**

Народився в селі Новиця Горлицького повіту (тепер Польща). Був хворобливою дитиною і тому початкову освіту здобував удома. Потім навчався в гімназії.

Проявляв всебічні інтереси: поезія, спорт, малярство, техніка, медицина, музика. Ніколи його не бачили веселим.

Вступив до Львівського університету, на гуманітарний факультет. Взявся за вивчення української мови і знанням її перевершив навіть друзів-галичан. Прожив 28 років, здобувши славу відомого поета ще за життя. Та надовго був викреслений з історії української поезії.

**ДМИТРО БІЛОУС
1920 р.н.**

Народився на Сумщині.

Сім'я жила дружно, але бідно: не всі діти мали одяг і взуття, одні чоботи були на всю сім'ю. Щоб чимось зайнятися взимку, діти складали віршики, пісеньки, організовували домашній театр.

Працював і вчився в комуні Ф.Дзержинського, де і народився перший його вірш «Весняні акорди».

Народився на Кіровоградщині. Пережив важкі часи окупації, голод, жахи.

Після війни продовжив навчання в школі, багато читав і потай пописував вірші. Закінчив факультет журналістики, став відомим письменником. Спочатку писав для дорослих, а потім почав писати для дітей. Переклав і переказав літопис «Повість минулих літ».

**ГРИЦЬКО БОЙКО
1923—1978**

Народився на Донеччині.

Закінчив семирічку, вчився в Оленівській рудниковій школі (тепер м. Докучаєвськ). Юнаком пішов на фронт, був поранений. Після

війни вчився в педінституті. В 1950 році вийшла перша збірка віршів «Моя Донеччина». Для дітей писав поеми, вірші, скоромовки, лічилки, загадки, п'єси-казки. Видав близько ста книжок для дітей. На слова поета створено понад чотириста пісень, здебільшого для дітей.

У 1974 році побачила світ збірка його пісень.

АНАТОЛІЙ БОРТНЯК 1938 р.н.

Народився на Вінниччині. В 1945 році пішов у перший клас.

Літературний стаж бере свій відлік з 1955 року, коли дебютував з віршами в газетах, журналах.

Крім поезій писав пародії, байки, сатиру, гумор. Окремі твори перекладено російською, польською, болгарською, словацькою мовами.

ЮРІЙ БУДЯК 1879—1943

Народився на Кіровоградщині.

В п'ять років став сиротою, заробляв на хліб підробітками. Мандрував по Україні і домандрувався до Кавказу. Найбільше писав для дітей молодшого віку. Вірші писав різножанрові: віршики, забавлянки, загадки, примовлянки.

ОЛЕГ БУЦЕНЬ 1923—1966

Народився в Києві.

Захоплювався моделюванням літаків, робив радіоприймачі, малював, читав. По закінченні школи одразу потрапив на фронт. Після війни закінчив університет і працював учителем, а потім у дитячій ре-

дакції Українського радіо. З дитинства писав вірші. Для дітей писав здебільшого оповідання і казки.

СТЕПАН ВАСИЛЬЧЕНКО 1879—1932

Народився на Чернігівщині. Здобув педагогічну освіту, учительовав. Писав для дорослих і дітей.

Написав цикли оповідань: «Крилаті слова», «Осінні новели», почав писати про Т.Г.Шевченка — «В бур'янах».

Для дітей написав легенду «Мороз», оповідання «Витрішки», «Неслухняний глечик», «Свекор», «Золота діжа». Значення творчості:

— стверджував у прозі нове розуміння ролі літератури в житті дитини (література як джерело естетичного піднесення);

— звертав увагу дитини на мову як особливе явище в житті людини.

ОСТАП ВИШНЯ (ПАВЛО МИХАЙЛОВИЧ ГУБЕНКО) 1889—1956

Народився на Полтавщині. Сім'я нараховувала 17 дітей. Закінчив Київську фельдшерську школу.

У 1921 році в газеті «Селянська правда» була надрукована гумореска «Чудака, їй-богу!». В 30-х роках письменника було відправлено в табори на 10 років. У 1944 році повернувся на Україну. Творчість багата і різноманітна за жанрами і стилем. Писав сатиричні вірші, оповідання, фейлетони, жарти, анекдоти. Для дітей писав гумористичні («Перший диктант»), природничо-пізнавальні оповідання («Вдячний шпак», «Фазани»).

МИКОЛА ВІНГРАНОВСЬКИЙ 1936 р.н.

Народився в місті Первомайську на Миколаївщині.

Закінчив інститут кінематографії, працював на кіностудії ім.Довженка. Писати вірші почав у студентські роки.

В 1961 році в «Літературній газеті» було надруковано 15 віршів молодого поета. Перша збірка вийшла в 1962 році, через 5 років — друга «Сто поезій». У дитячу літературу увійшов у 60-ті роки.

Відомі його збірки: «Андрійко-говорійко», «Мак», «Літній ранок», «Літній вечір». Активно працює в прозі. Мотиви його творів:

— розмаїття світу очима поета нового типу (фантазія, вигадка);

— патріотизм.

Значення творчості:

— стверджує новий тип художнього мислення;

— сприяє формуванню читацько-слухацької культури;

— робить для дитини відчутною звукову модель вірша завдяки грі словами, звуками.

ВОЛОДИМИР ВИННИЧЕНКО 1880—1951

Народився на Кіровоградщині.

Закінчив юридичний факультет Київського університету. Переслідувався за зв'язок з революціонерами. Брав активну участь в створенні Української Народної Республіки, був в уряді. Добровільно подав у відставку, виїхав за кордон. У травні 1920 року повернувся, сподіваючись, що може вплинути на історичну долю України.

Розумів, що Україну чекає погана доля, але хотів входити до складу Політбюро ЦК КП(б)У. Йому відмовляють, обіцяючи блага. Не погоджується з такою пропозицією і виїжджає за кордон у вересні 1920 р. Його оголошують ворогом народу, твори вилучають з бібліотек.

Написав багато для дорослих: 14 романів, 23 драматичні твори. Письменник-новатор щодо форми, змісту, тематики. Для дітей написав ряд психологічних оповідань: «Віють вітри, віють буйні», «Федько-халамидник», «Гей, хто в лісі, обізвися».

Основний мотив творів — трагічні переживання дитини в драматичних, іноді екстремальних ситуаціях. Значення творчості:

— створив глибоко психологічну прозу для дітей;

— один з перших в дитячій літературі дав право дитині критично ставитися до вчинків дорослих.

МАРКО ВОВЧОК
(МАРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА
ВІЛІНЬСЬКА)
1833—1907

Народилася в Орловській губернії (Росія).

У 12 років її віддали до Харківського пансіону, де вчилася з великою охотою. Заповітом для неї стали материнські слова: «Не знатимеш хоч кілька мов, не вважай себе людиною». По закінченні пансіону оселилася в Орлі у своєї тітки.

На літературному вечорі, організованому тіткою, зустріла свого майбутнього чоловіка — Опанаса Васильовича Маркевича, студента Київського університету, відомого фольклориста, етнографа. Після одруження переїхала в Україну.

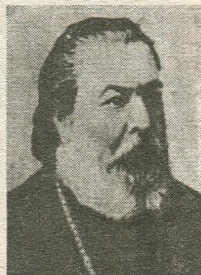
Разом з чоловіком виїздила на села, збирала фольклорні матеріали. Пробувала писати оповідання.

Літературна спадщина письменниці надзвичайно різноманітна: українські і російські оповідання, повісті, романи, нариси, казки.

Усього створила 50 оригінальних творів і майже стільки ж перекладів.

Першою переклала російською мовою Жуль Верна. Виїхала за кордон, писала на українську тематику українською та французькою мовами.

**СИДІР
ВОРОБКЕВИЧ**
1836—1903

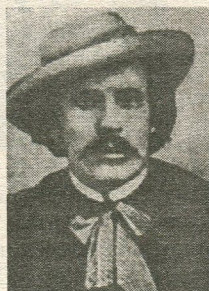
Народився в місті Чернівці.

Навчався у Чернівецькій гімназії, згодом — у духовній семінарії. У гімназії почав складати вірші й створювати до них музику. Був священиком у буковинських селах, де вивчав фольклор і побут місцевого населення. Писав українською, німецькою, румунською мовами. Мотиви творів:

- любов до трудового народу;
- історичне минуле;
- тяжка доля селянства;
- життя робітників;
- любов до рідної мови.

Його вірш «Мово рідна, слово рідне» покладений на музику.

**МИКОЛА
ВОРОНИЙ**
1871—1938

Народився на Катеринославщині. Багато читав. Вчився в гімназії.

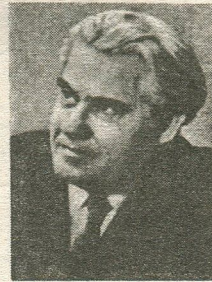
Разом з іншими гімназистами організував гурток «Українська громада», через що йому було заборонено вступати до університету.

Виїхав за кордон, жив у Австрії. Згодом переїхав до Львова і став студентом університету.

Відомий як поет, літературний і театральний критик, історик, публіцист, актор, режисер, знавець музики й живопису, перекладач (зробив найкращі переклади українською мовою «Інтернаціоналу», «Марсельези», «Варшав'янки»).

Потрапив до виправно-трудових таборів, де був розстріляний.

**ПЛАТОН
ВОРОНЬКО**
1913—1988

Народився на Сумщині.

Закінчив семирічну школу, здобув спеціальність техника-автомобіліста. Працював у Середній Азії, рік — у школі вчителем. Брав участь у війні з білофінами і у Великій Вітчизняній війні.

Перша книжка поезій «Карпатський рейд» вийшла у світ 1944 року. Через кілька років з'явилася перша книжка віршів для дітей «Три щастя». Писав для дорослих та дітей.

Його збірки поезій «Всім по сім», «Читаночка», «Сніжна зіронька горить», «Облітав журавель», драматична поема «Казка про Чугайстра» завоювали симпатії дитячої аудиторії.

Провідна тема творів — праця. Поет-пісняр. Кілька десятків його віршів покладено на музику.

ЛЕОНІД ГЛІБОВ
1827—1893

Народився на Полтавщині. У дитинстві був веселим і жвавим.

Любив доглядати за квітами, за що й прозвали «Королем квітів». Вчився в гімназії.

У 13 років написав свій перший вірш «Сон». Багато читав, був високоосвіченою людиною. Любив дітей, якийсь час працював учителем історії і географії. Видавав газету «Чернігівський листок».

Автор 107 байок, з них близько 20 на оригінальний сюжет, інші запозичав у письменників Західної Європи та І.Крилова і творчо обробляв. Писав ліричні твори, деякі з них стали піснями. Для дітей написав віршики, пісні, загадки. Свої твори для дітей підписував псевдонімом «Дідусь Кенир». Діти з нетерпінням чекали на журнал «Дзвінок», аби прочитати нову байку Дідуса Кенира.

Значення творчості: розвивав поетичні жанри.

ОЛЕСЬ ГОНЧАР 1918—1995

Народився на Дніпропетровщині. Виховувала бабуся.

Закінчив початкову школу, семирічку, технікум журналістики, університет. Почав писати ще в дитинстві. Брав участь в обороні Києва.

Широко відомі читачеві його твори «Прапороносці», «Тронка», «Собор». А книги «Модри камінь», «Південь», «Маша з Верховини», «Земля гуде», «Бригантина» полюбилися й дітям.

ПАВЛО **ГРАБОВСЬКИЙ** 1864—1902

Народився на Харківщині. Син сільського паламаря.

Любив слухати народні пісні та казки.

Закінчив Охтирську бурсу і в 1879 році перейшов вчитися до Харківської духовної семінарії. З осені 1885 року — на військовій службі.

Вірш для дорослих «Швачка» використовують на уроках дитячого читання.

У віршах для дітей відтворює красу рідної природи, розкриває

багатий внутрішній світ ліричного героя, вдало змальовує прихід весни, порушує тему захисту природи, зображує тяжке сирітське життя, поневіряння дітей, гірку долю наймита.

За революційну агітацію, зв'язки з народниками, поширення забороненої літератури неодноразово був заарештований.

У 1897—1899 роках вислано на поселення у Сибір, де і помер.

ГРИЦЬКО **ГРИГОРЕНКО** (ОЛЕКСАНДРА СУДОВЩИКОВА) 1867—1924

Народилася в м.Макар'єв (нині Костромська обл., Росія).

Письменниця писала для дорослих. В основному це були прозові оповідання з життя селян. Для дітей писала оповідання, казки. В 1918 році вийшла збірка «Дітки». Значення творчості:

— розвивала авторську казку з глибоким підтекстом.

КАТРЯ **ГРИНЕВИЧЕВА** 1875—1947

Народилася в м.Винники (тепер у складі Львова).

Редактор львівського журналу «Дзвінок» з 1909 по 1911 роки.

Активний громадський діяч.

Очоловувала Союз українок.

Відома творами на історичну тематику.

Для дітей писала історичні оповідання, на природничу тематику

(«Мій город з моху», «Як кавуни подорожують»).

Значення творчості:

— розвивала жанри дитячої літератури;

— сприяла розвитку дитячої періодики.

БОРИС **ГРІНЧЕНКО** 1863—1910

Народився у дворянській родині на хуторі Вільховий Яр Харківського повіту. Хлопчик ріс лагідним, з вразливою душею, любив усе живе. У 5 років навчився читати й майже одночасно писати. Шестирічним хлопчиком складав вірші. В 11 років Бориса віддали в реальну школу в Харкові. Але школу він не закінчив. За читання і розповсюдження забороненої літератури його було виключено зі школи й ув'язнено. Після ув'язнення відправлено на хутір. Умов для навчання більше не було. Грінченко здає екзамен на звання народного вчителя. Майже половину свого життя віддав школі.

Навчав дітей рідної мови, власноруч писав друкованими літерами тексти, сприяв виданню книжок.

Написав «Граматику» української мови, склав «Буквар», упорядкував словник української мови, який вийшов у 1907—1909 р.р. у 4-х томах.

Збирав і обробляв фольклор, випустив кілька номерів журналу «Квітка».

Написав оповідання «Кавуни», «Екзамен», «Дзвоник», «Украла», «Непокірний», казки «Два Морози», «Три бажання».

Деякі з віршів покладені на музику.

Значення творчості:

— розвивав жанри, зокрема вішовані казки на авторські сюжети;

— збирав, обробляв фольклорні твори, видавав їх і тим самим популяризував;

— упорядкував «Буквар»;

— сприяв розвитку психологічної прози;

— розширив тематику творів;

— сприяв національно-патріотичному вихованню дітей.

**ГАЛИНА
ДЕМЧЕНКО**
1922—1986

Народилася на Кіровоградщині.

У 6 років уміла читати і писати, тому пішла вчитися одразу в другий клас. Віршички почала писати в школі. Мала хист до малювання, але література взяла гору.

**ОЛЕКСАНДР
ДОВЖЕНКО**
1894—1956

Народився на Чернігівщині.

В сім'ї було 14 дітей, з яких тільки двоє залишилося жити (Сашко і сестра Поліна). У дитинстві дуже любив малювати. Закінчив школу, училище, інститут.

Грав на скрипці, влаштовував театральні вистави, записував народні пісні, співав саки, читав усе, що потрапляло під руку, збирав бібліотеку. Він і видатний кінорежисер, і сценарист, прозаїк, драматург, живописець, графік, етнограф, оратор, філософ.

ОЛЕСЬ ДОНЧЕНКО
1902—1954

Народився на Полтавщині.

Був великим природолюбом, знав властивості кожного дерева, посадив сад. Творчість для дітей почалася з віршованих оповідань та казок. Написав понад 30 віршованих книжечок. Писав прозу. В своїх творах торкався проблем школи («Золота медаль»).

ІВАН ДРАЧ
1936 р.н.

Народився на Київщині. Дитинство припало на роки війни. Закінчив школу, університет. Працював учителем.

Перша поетична збірка вийшла в 1962 році («Соняшник»). Пише вірші, драми, поеми.

**АНАТОЛІЙ
ДРОФАНЬ**
1919—1988

Народився на Чернігівщині.

Закінчив семирічку, університет. Перше оповідання з'явилося в 1945 році («Перепел»). Написав романи: «Таїна голубого палацу», «Буремна тиша». Збірки оповідань: «Троянди», «Альбїон», «Сонцелюби», «Іменини».

ІРИНА ЖИЛЕНКО
1941 р.н.

Народилася в Києві.

Закінчила вечірню школу, університет. Працювала в дитячому садку, у редакціях газет і журналів. Перша книжка для дітей з'явилася в 1964 році.

Ірину Жиленко вважають найбагатшою на кольори поетесою (в її збірках назви кольорів вжито 1059 разів). Поетеса дуже любить рослини і щедро описує їх у віршах.

МИХАЙЛО ЖУК
1883—1964

Народився в м.Каховці.

Художник, письменник, професор. Закінчив Краківську академію мистецтв.

Викладав малювання у Чернігівській приватній жіночій гімназії та в духовній семінарії.

Серед його учнів був П.Тичина, на формування естетичних поглядів якого Жук справив глибокий вплив.

Автор збірки віршів «Співи землі», першого українського вінка сонетів, багатьох оповідань, п'єс.

Писав портрети поетів і письменників: І.Франка, М.Коцюбинського, П.Тичини, М.Бажана, В.Сосюри, М.Хвильового та ін.

Писав та ілюстрував свої книги для дітей: збірки казок і оповідань «Ох», «Казки», «Дрімалики», «Прийшла зима».

Значення творчості:

— стверджував новий підхід до літератури як виду мистецтва, про що свідчать авторські казки (вони розважального характеру).

**СТЕПАН
ЖУПАНІН**
1936 р.н.

Народився на Закарпатті. Закінчив школу, університет, аспірантуру. Вчителював, зараз — доцент Ужгородського університету. Написав скоромовки, заклички, віршовані оповідання, що вмістилися в 25 збірках. Понад 100 поезій стали піснями. (Див. «Початкову освіту», № 4, 2001 р.)

ЛЮБОВ ЗАБАШТА
1918—1990

Народилася в місті Прилуки. Ще в третьому класі почала складати вірші. Закінчила школу, водний та педагогічний інститут. Перша збірка віршів для дітей «Паляниця-білолиця» була опублікована в 1963 році. Вийшли друком збірки віршів для малят «Коли я виросту», «Погриби», «Пісня зеленого лісу».

Взяла на виховання дівчинку Оксанку. Чимало віршів покладено на музику.

НАТАЛЯ ЗАБІЛА 1903—1985

Народилася в Петербурзі в дворянській родині. В 1917 році з матір'ю переїхала в Україну.

З 17-ти років учителює й одночасно вчиться в Харківському інституті народної освіти. Писати вірші, казки, оповідання почала ще в дитинстві. Дитячою письменницею стала в 30-ті роки. Першою книжкою була «Ясочина книжка». Для дітей писала віршовані казки, поетичні, драматичні та прозові твори. Була автором підручників «Читанка» для другого та третього класу (1933, 1939 рр.). Значення творчості:

- остаточно урбанізувала дитячу літературу;
- сприяла розвитку жанрового розмаїття;
- одна з небагатьох писала ритмічною прозою.

ЮРІЙ ЗБАНАЦЬКИЙ 1914—1994

Народився на Чернігівщині. Ріс здібним і цікавим хлопчиком. Закінчив початкову школу, семирічку, яка знаходилась за 13 км від села, педагогічний технікум, педінститут.

У роки війни був партизаном, удостоєний Золотої Зірки Героя Радянського Союзу. Писати вірші й оповідання почав ще в школі. Працював вчителем, викладачем в педагогічному інституті. Для дітей написав понад 20 книжок.

ОКСАНА ІВАНЕНКО 1906—1998

Народилася в Полтаві.

У 5 років читала й писала. У 6 років сама «видавала» рукописний журнал «Гриб».

В 16 років почала працювати вихователькою в дитячому будинку.

Своє перше оповідання «До царя» опублікувала в журналі «Червоні квіти» в 1925 році.

Перша книжка для дітей була надрукована в 1930 році («Майка та жабка»).

Першу казку надруковано в 1931 році.

З 1947 по 1951 рік була головним редактором журналу «Барвінок».

Її романи про Шевченка, Марка Вовчка, оповідання про Андерсена, повість про першодрукаря Івана Федорова — це не лише наукові біографії, а й чудові художні твори.

Писала для дітей середнього шкільного віку («Тарасові шляхи»).

Перекладала з датської, німецької.

Значення творчості:

- розвивала жанр художньо-природничої казки, оповідань про тварин;
- писала оповіді культурно-просвітнього змісту;
- робила переклади.

МАЙК ЙОГАНСЕН 1895—1937

Народився в Харкові в інтелігентній родині шведського походження. Закінчив гімназію, університет. Знав усі європейські мови.

Писав для дорослих повісті та романи, був і поетом. Складав граматики, словники. Збирав фольк-

лор, був перекладачем («Рікі-тікі-таві»). Для дітей писав наукову, художньо-природничу прозу. Значення творчості:

- розвивав жанри;
- прищеплював дітям повагу до природи, бажання бути спостерігачем, а не споживачем.

ВІКТОР КАВА 1937 р.н.

Народився в селі Поділ на Чернігівщині. Вірші почав писати рано, ще в 3-му класі. Закінчив школу з золотою медаллю. Спочатку писав вірші для дітей, а потім — і прозу. Найбільше любить писати навесні, коли пробуджується природа.

Автор книжок для дітей: «Будь обережна, Марійко!», «Усмішка», «На те літо, після війни».

ІГОР КАЛИНЕЦЬ 1939 р.н.

Народився на Львівщині.

У 1991 році вийшла книжка для дітей «Книжечка для Дзвінки».

Мотиви творів:

- дитина в різних ситуаціях;
- казкоподібне сприйняття дійсності;
- історія рідного краю.

АНАТОЛІЙ КАЧАН 1942 р.н.

Народився на Миколаївщині. Закінчив школу, університет. Учительював.

Степ і море — невід'ємна частина творчості поета.

ТАМАРА КОЛОМІЄЦЬ 1935 р.н.

Народилася в місті Корсунь-Шевченківський.

Вихованням дівчинки займалася бабуся, яка співала їй козацькі пісні, розповідала казки, лічилки.

Грала переважно з хлопчиками, мріяла стати лікарем. Вчилася в університеті і ще студенткою стала відомою поетесою. Коли їй виповнився 21 рік, побачила світ перша збірка віршів «Пролісок». Для дітей написала поезії, казки, неби-

Перша збірка оповідань «Кара — круча» написана в 1923 році.

До кінця свого життя удосконалював і доповнював цикл оповідань про природу і її мешканців, який у повному обсязі вийшов у світ в 1961 році. Зображенню шкільних буднів присвятив романи: «Дуже добре», «Десятикласники».

Автор та ведучий дитячої радіопередачі «Пригоди славнозвісних книг».

МИХАЙЛО КОЦЮБИНСЬКИЙ 1864—1913

Народився в місті Вінниці. Первісток і улюбленець у сім'ї.

В школі вчився добре, був серйозним не на свої роки, але в дитячих іграх і витівках був хорошим компаньоном.

Після школи продовжив навчання в Шаргородському духовному училищі. Багато читав і відчував нестримний потяг до пера. Та й взагалі вплив книги на письменника важко оцінити, адже всього в житті він досяг завдяки самоосвіті.

Родинне горе (мати осліпла, батько втратив роботу) лягло на плечі юнака. Михайло став основним годувальником у сім'ї: давав приватні уроки. В 1891 році склав іспит на народного вчителя і став учителювати по селах. Був закоханий у квіти.

«Сонцелюб», «Сонцепоклонник» — так називали письменника. У творчому доробку Коцюбинського є ряд творів, адресованих дітям. Окремі з них він писав для власних дітей. Віршовані твори, прозові казки, оповідання письменник надсилав у журнал «Дзвінок».

Відомі його твори для дітей: «Харитя», «Маленький грішник», «Ялинка» та інші.

Останні роки життя провів у Чернігові, де й похований.

У Вінниці та Чернігові засновані музеї М.Коцюбинського.

Його ім'ям названо смт. Михайло-Коцюбинське Чернігівської області та смт. Коцюбинське Київської області.

У Вінниці встановлено обласну літературну премію імені М.Коцюбинського, якій в 1992 році надано статус всеукраїнської.

ВАДИМ КРИЩЕНКО 1935 р.н.

Народився в Житомирі.

Закінчив школу, університет, грав у студентському театрі, відвіду-

ЛІНА КОСТЕНКО 1930 р.н.

Народилася в місті Ржищеві.

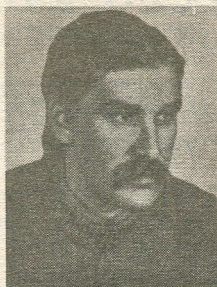
Батьки були високоосвіченими людьми (батько знав 12 мов). Закінчила школу, педагогічний та літературний інститут. Писати вірші почала ще в дитинстві, друкувати — з 16-ти років. За історичний роман «Маруся Чурай» їй було присуджено Державну премію ім. Т.Г.Шевченка. Мотиви творів:

— розмаїття світу очима поета нового типу, який відчуває поезію як вид мистецтва;

— поєднання ознак модерної і класичної традиційної течій;

— морально-етичні проблеми, зокрема проблема екологічного виховання.

АНАТОЛІЙ КОСТЕЦЬКИЙ 1948 р.н.

Народився в Києві.

У чотири роки навчився читати, а в п'ять років писав і пробував римуєвати. Грав у шахи, плавав.

Пішов у перший клас, маючи кілька своїх віршів. У 20 років почав друкуватися.

Поет, прозаїк, автор наукових праць.

лиці, лічилки, смішинки, загадки. Має двох дочок і шестеро внуків. Мотиви творів:

— дитина в природі, казкоподібне сприйняття дитиною природи;

— дитина в родині, побут дитини;

— праця дітей;

— забави, загадки.

ЛІДІЯ КОМПАНІЄЦЬ 1914 р.н.

Народилася в селі Новогригорівці Запорізької області. У 10 років пробувала писати вірші, разом з братами «видавала» журнал «Колючка», в якому друкувала жарти, дотепи.

Вчилася в технікумі культосвітньої роботи на бібліотечному відділі. Пережила страшні роки: 1933 і 1937, війну. Писала вірші, оповідання, статті, сценарії. За її сценаріями поставлено фільми: «Доля Марини», «Літа дівочі», «Коли співають солов'ї».

Їй також належить сценарій мультфільму «Чому втекло кошеня».

ОЛЕКСАНДР КОПИЛЕНКО 1900—1958

Народився на Полтавщині. Здобув вищу біологічну освіту.

Учитель за фахом, письменник за покликанням, великий природолюб. Зайнявся літературною діяльністю, але на все життя зберіг любов до природи і намагався прищепити її підростаючому поколінню.

Перше оповідання «Там, мабуть, краще» було надруковане в журналі «Плуг» у 1922 році.

вав літературну студію. Починав свою творчість як ліричний поет.

Його поезії давно привернули увагу композиторів. Написав ряд збірок для малят: «Паперові човники», «Сонячне яблучко».

ВІРА ЛЕБЕДОВА 1872—1947

Справжнє ім'я — Костянтина Малицька. Педагог, 30 років працювала в школі. Писала оповідання, вірші, казки, байки. Вірш «Чом, чом, земле моя» покладено на музику.

Значення творчості:

— розширила жанрово дитячу літературу;

— писала на патріотичну тематику.

АНДРІЙ МАЛИШКО 1912—1970

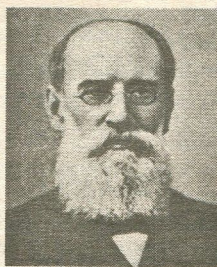
Народився на Київщині в родині шевця. Рано навчився читати.

Коли навчився писати, почав піддавати «обробці» мамині пісні. Закінчив Київський інститут народної освіти. Почав друкуватися з 1930 року. Видав понад сорок книг, склав понад сто пісень, до яких іноді сам писав музику.

Неодноразово удостоєний Державних премій СРСР та УРСР.

ПАНАС МИРНИЙ (ПАНАС ЯКОВИЧ РУДЧЕНКО) 1849—1920

Народився в місті Миргороді. Закінчив училище, з 14 років був на чиновницькій службі. Майже

безвиїздно жив у Полтаві.

Найбільшої популярності приніс йому роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні», створений у співавторстві з братом І. Рудченком.

АНДРІЙ М'ЯСТКІВСЬКИЙ 1924 р.н.

Народився на Вінниччині.

Закінчив школу, фельдшерську школу, педінститут. Працював сільським фельдшером, учителем. Воював, нагороджений медаллю «За відвагу». Друкуватися почав ще до війни. Поет, прозаїк, перекладач. Деякі поезії стали піснями.

МИКОЛА НАГНИБІДА 1911—1985

Народився на Запоріжжі. Любив степ, море, мальовничу природу. Тягнуло до книжок, та вчитися багато не довелося. Життя змусило заробляти на хліб.

Працював слюсарем, будував металургійний комбінат «Запоріжсталь». Вчився в інституті журналістики, працював у газетах і журна-

лах, служив на Чорноморському флоті. Друкуватися почав з 1930 року. Залишив по собі понад 60 книжок своїх творів.

ВСЕВОЛОД НЕСТАЙКО 1930 р.н.

Народився в місті Бердичеві.

В дитинстві був хворобливим.

Мати працювала і йому доводилося самому залишатися вдома. Тому дитинство для Всеволода — самотність. Щоб не сумувати, вигадував смішні історії. Пережив голодні роки, війну.

Закінчив філологічний факультет Київського університету.

Працював столяром, слюсарем, візником, репетитором.

Пише повісті, оповідання, казки для дітей, п'єси. Тематика творів — життя школярів, формування духовного світу дітей. Найвідоміші з них: «Тореадори з Васюківки», «Одиниця з обманом», «П'ятірка з хвостиком».

Живе в Києві.

ІВАН НЕЧУЙ-ЛЕВИЦЬКИЙ 1838—1918

Народився на Черкащині.

Вчився у духовному училищі, семінарії, духовній академії. Займався самоосвітою, вивчав французьку та німецьку мови, багато читав. Відмовився від духовної кар'єри і надав перевагу вчительській роботі. Для дітей написав ряд оповідань і казок. Останні роки провів у самотності, помер у будинку для людей похилого віку.

СЕРГІЙ НОСАНЬ **1939 р.н.**

Народився на Черкащині.
Батько загинув на війні, мати померла.

Закінчив школу, працював у будівельній бригаді, служив у армії, працював на паромі, навчався в педінституті, вчителював.

Відомий публіцист, драматург, прозаїк.

Своїми творами бореться за збереження природи.

ОЛЕКСАНДР ОЛЕСЬ **(ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ КАНДИБА)** **1878—1944**

Народився на Сумщині.

Серед краси природи, серед працьовитих і співучих земляків минало його дитинство.

В чотири роки умів читати.

У дев'ять років написав свій перший вірш.

Навчався у початковій школі, потім — у двокласному училищі.

Вступив до хліборобської школи, давав приватні уроки.

Любив театр. Щоб подивитись якусь п'єсу, долав 12 км.

У 1903 році став студентом Харківського ветеринарного інституту. Самотужки вивчав іноземні мови.

У 1919 році Олександр Олесь з дипломатичним паспортом емігрував з України.

Мешкав у Відні, потім переїхав у Чехію.

Дитячі вірші спочатку писав для свого сина Олега, якого називав Лелекою. Син теж писав вірші, які підписував О.Лелека, а згодом — О.Ольжич.

О.Ольжич, поет і археолог, був закатований у концтаборі в 1944 році.

Ця трагічна звістка глибоко вразила поета, який невдовзі помер.

ОЛЕГ ОРАЧ **1940 р.н.**

Народився на Запоріжжі.

Любив ловити рибу. Коли із-за

обрію виринав корабель, серце хлопця завмирало.

Закінчив школу, педагогічний інститут, служив у армії. Твори пише для дорослих і дітей.

ПЕТРО ОСАДЧУК **1937 р.н.**

Народився на Івано-Франківщині.

Зростав напівсиротою.

Закінчив університет, учителював.

Почав друкуватися в 30 років.

Перу письменника належать книжечки віршів для дітей «Ясний світ», «Все співає і росте».

ТОДОСЬ ОСЬМАЧКА **1895—1962**

Народився на Черкащині.

Воював на фронтах першої світової війни.

Закінчив інститут народної освіти, працював вчителем. Писати почав ще в дитинстві, але довго ніде не друкувався.

Багато мандрував по світу, помер у Америці. Писав вірші, повісті.

ДМИТРО ПАВЛИЧКО **1929 р.н.**

Народився на Івано-Франківщині.

— Невеликі поезії почав писати ще в дитинстві.

Поява першої поетичної книжки «Любов і ненависть» збіглася з роком закінчення ним Львівського університету.

Для дошкільнят та молодших школярів твори друкував у дитячих журналах, у календарі «Дванадцять місяців».

Відомі його книжечки для дітей: «Золоторогий олень», «Дядько дош», «Де найкраще місце на землі?», «Обруч» та інші. Відомий як поет, післяр, публіцист, громадський діяч.

ПЕТРО ПАНЧ **(ПЕТРО ЙОСИПОВИЧ ПАНЧЕНКО)** **1891—1978**

Народився на Харківщині.

Закінчив двокласну школу і пішов служити в армію. Після демобілізації працював землеміром. Писати почав в тридцятилітньому віці.

Відомі його дитячі книжечки «Гиля, гуси», «Вовчий хвіст», «Будемо літати», «Гарні хлопці», «Для вас і про вас».

Остання книга П.Панча — збірка статей та етюдів-спогадів «Відлітають журавлі» — вийшла в 1973 році.

ПЕТРО ПЕРЕБИЙНІС **1937 р.н.**

Народився на Вінничині.

Одного разу пішов з мамою продавати цибулю. Вторгували сто карбованців і вже поверталися додому, як зустрівся їм чоловік, що продавав читанку. За неї віддали всі гроші, і Петрусь прямував додому з дорогим подарунком.

Навчався в сільськогосподарському технікумі, служив у армії, закінчив університет. Автор близько двадцяти поетичних збірок.

КАТЕРИНА ПЕРЕЛІСНА **1902 р.н.**

Народилася в Харкові.

Захопилася театром і з п'яти років грала на сцені. Закінчила Харківську українську гімназію ім.Грінченка і філологічний факультет Інституту народної освіти.

Писала прозові та поетичні твори про природу, життя дитини в сім'ї, патріотичні молитви.

Роман для дітей «Від Калькутти до Шанхая» був прийнятий до друку як твір українського Жуля Верна.

Разом з чоловіком займалася редакторською і видавничою справою. З сім'єю виїхала до Німеччини, потім — до Америки.

Хвора і самотня доживає віку в будинку для людей похилого віку.

**МАРІЙКА
ПІДГІРЯНКА**
(МАРІЯ ОМЕЛЯНІВНА
ЛЕНЕРТ-ДОМБРОВСЬКА)
1881—1963

Народилася на Івано-Франківщині в багатодітній родині (п'ять дочок і один син). Росла талановитою і вразливою дівчиною на лоні природи чудового гуцульського краю. З дитинства поринула в світ літератури. Здобула лише початкову освіту і зайнялася самоосвітою. Мріяла стати вчителькою і стала нею. Віддала вихованню дітей понад сорок років.

Писала вірші, які знайомили дітей з навколишнім світом, виховували любов до рідного краю, вчили мислити.

У 1908 році вийшла перша поетична збірка «Відгуки душі». В 1914 році організовувала школи для дітей біженців. З 1927 року працює в селах, займається творчою діяльністю. На схилі літ багато писала для внуків (лічилки, загадки, вірші-задачки), а підписувалася «Бабця Клапця».

Вийшла збірочка «Учись, маленький».

Володіла багатьма мовами: українською, російською, польською, чеською, читала грецькою, латинською, італійською. Мотиви творів:

- природа;
- дитячі забави;
- дитина в родині;
- школа, навчання;
- праця дітей;
- любов до рідної землі.

**ОЛЕКСАНДР
ПІДСУХА**
1918—1996

Народився на Київщині.

Закінчив початкову школу, семирічку, інститут іноземних мов. Ще студентом почав писати етюди в прозі. В 1939 році у пресі з'явилися його перші вірші. Працював викладачем, воював.

Перша книжка для дітей «Наталочка лічить до десяти» вийшла в 1956 році. Пізніше з'явилася ще одна книжечка «Хвалилися гриби».

**ВАЛЕР'ЯН
ПОЛІЩУК**
1897—1937

Народився на Волині.

Закінчив двокласну школу.

Навчався в міському училищі, гімназії, університеті.

Автор понад 40 книг.

Писав переважно для дорослих.

Мотиви творів для дітей:

— природа («Перший сніг»),

— дитина і побут («Колискова»).

Наприкінці 1934 року поет був заарештований, засланий на Соловки, де і загинув у 1937 році.

**МАРІЯ
ПОЗНАНСЬКА**
1917—1995

Народилася на Київщині.

З дитинства писала вірші, складала пісні.

В 1945 році стала студенткою мовно-літературного факультету Київського педінституту.

Через рік вийшла у світ перша збірка поезій «Мій квітник».

Визнаною дитячою письменницею стала на початку п'ятдесятих років, маючи у своєму творчому доробку майже 10 поетичних збірок для маленьких читачів.

Особливо полюбилися дівчатам такі книжки: «Про чудо-ліс, що на полі ріс», «Любій малечі про цікаві речі», «Чим пахне коровай», «Про золоті руки», «Що я знаю про метро», «Асканія-Нова», «Про білий халат і наших малят».

ЛЕОНІД ПОЛТАВА
(ЛЕОНІД ЕДВАРДОВИЧ
ЕНСЕН)
1921—1990

Народився на Сумщині. Зростав допитливим, любив художнє слово, в 19 років почав літературну діяльність.

У роки війни його було вивезено на примусові роботи до Німеч-

чини. В Україну більше не повернувся.

Написав багато книжок і для дорослих, і для дітей. Є у Полтави дві абетки: одна — весела, друга — поважна. В одній — зайчики, їжачки, півники, рибки, а в другій — князі, запорожці, Гонта і Довбуш, Шевченко і Святий лицар Юрій.

Любив мандрувати. Побував в Іспанії, Італії, Марокко, Мексиці, Канаді...

З 50-х років жив у Америці.

МАРІЯ ПРИГАРА
1908—1983

Народилася в Москві. Згодом сім'я переїхала до Криворіжжя. На цей період припадають перші поетичні спроби. В 1924 році в місцевій газеті з'явився її перший вірш «Повстанець». У 1930 році побачила світ перша дитяча книжка «Весна на селі». П'ять років працювала заступником редактора журналу «Барвінок». За післявоєнний період видала понад 30 книжок, серед яких «Брати», «Ми любимо сонце і весну», «Містечко чудес», «Козак Голота». Працювала в галузі художнього перекладу, переважно з польської мови. Для дітей написала вірші, віршовані казки, прозові твори на історичну тематику. Для дітей молодшого шкільного віку адаптувала народні думи.

СТЕПАН ПУШИК
1944 р.н.

Народився на Івано-Франківщині.

Закінчив сільськогосподарський технікум, працював телятником, садівником, рахівником. Вчився в педінституті.

Зібрав і записав безліч народних казок, легенд, притч, прислів'їв, приказок, пісень. Автор ряду повістей, оповідань, романів, нарисів. Багато його поезій стали піснями.

ОЛЕНА ПЧІЛКА
(ОЛЬГА ПЕТРІВНА
ДРАГОМАНОВА)
1849—1930

Народилася на Полтавщині.

Зростала серед чудової природи і співучих людей, котрі любили каз-

ку, народну пісню, легенду.

Першим вчителем Ольги був батько. Продовжувала навчання в Київському пансіоні шляхетних дівчат. Здобула найвищу освіту, доступну на той час жінці.

Будучи матір'ю шістьох дітей, у тому числі Лесі Українки, вона виступала проти казенного навчання, і всі її діти початкову освіту здобули вдома.

У сім'ї панувала повага до всього українського.

Діти зростали працьовитими.

Книги для читання дітей добирала сама і здебільшого українською мовою.

Але їх на той час було дуже мало, тому Ольга Петрівна сама взялася за перо і почала писати для наймолодших.

Була письменницею, фольклористом, літературознавцем, редактором-видавцем дитячого журналу «Молода Україна».

Писала для дітей вірші, байки, науково-художні твори з життя видатних людей.

Записувала дитячі жанри фольклору: казки, скоморошки, примовлянки, загадки.

Вважала, що українських дітей потрібно знайомити з літературою народів світу, тому багато перекладала.

З частини перекладів уклала книжку «Українським дітям», а решту друкувала у журналі «Рідний край».

Збирала і записувала народні пісні, видала альбом «Український народний орнамент», де подані зразки вишивок, тканин, писанок.

Мотиви творів:

- дитина в родині;
- природа і дитина в природі;
- забави дітей;
- навчання.

МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ 1895—1964

Народився в Києві. Син польського шляхтича і простої української селянки. Дуже любив читати.

Вступив відразу до третього класу гімназії.

Навчався на медичному факультеті Київського університету, а потім перейшов на історико-філологічний факультет.

Навчання не закінчив, виїхав на село.

Працював помічником секретаря продовольчої управи, потім учителював.

Багато зроблено поетом для розвитку дитячої літератури.

Добре відомі його книги «День ясний», «Урожай», «Вірші», «Квіти друзям», «Орлина сім'я», «Санчата діда Максима».

Неодноразово писав про тернисті шляхи рідної мови.

Брав участь у створенні третімного російсько-українського словника. За постановою уряду України щорічно присуджується премія М.Рильського за кращий переклад художнього твору українською мовою.

ВОЛОДИМИР САМІЙЛЕНКО 1864—1925

Народився на Полтавщині. Вчився в Полтавській гімназії. У шостому класі почав писати сатиричні вірші. Закінчив Київський університет. Був людиною доброю, але незібраною. Активно працював у журналі «Шершень».

Вийшли дві збірки його поезій: «З поезій Володимира Самійленка» та «Україні». Написав кілька комедій та гуморесок, драму «Чураївна». Перекладав українською мовою кращі твори російської та світової літератури.

Тривалий час перебував у еміграції, а 1924 року повернувся в Україну. Смерть дітей, злидні та мате-

ріальні нестатки підірвали здоров'я письменника. Помер у Боярці. Поховала його церковна громада Боярки на свої кошти.

ІВАН СЕНЧЕНКО 1901—1975

Народився на Полтавщині. Вчився в сільській школі, потім в училищі.

Хотів вчитися в гімназії, але коштів не було, тому вступив до учительської семінарії. Для дітей написав повісті «Руді вовки», «Діамантовий берег», збірки оповідань «Мої приятелі», «Сердитий Юрчик», «Мандрівна квітка». Відомий як перекладач. Значення творчості:

— використовує прислів'я, приказки, загадки, обіграє їх і тим повертає увагу до образних виразів мови;

— намагається проникнути у внутрішній світ дитини, відображає схильність дитини фантазувати.

ВАСИЛЬ СИМОНЕНКО 1935—1963

Народився на Полтавщині.

Дитинство минало у важкі воєнні і повоєнні роки. Зростав без батька (той залишив сім'ю).

Закінчив школу із золотою медаллю, став студентом факультету журналістики Київського університету.

Писати почав ще у шкільні роки.

У віршах звучала тема любові до Батьківщини, рідної землі, простих трудівників. Опубліковані його

книжки: «Земне тяжіння», «Вино з троянд», «Лебеді материнства».

МИКОЛА СИНГАЇВСЬКИЙ 1936 р.н.

Уродженець Полісся.

Спочатку писав для дорослих, потім почав писати для дітей.

Перша його дитяча книжка — «Колесо».

Вийшли книжки для дітей «Метелик у портфелі», «Босоногий дощ» та інші.

Пише гумористичні мініатюри:

— *Це, здається, почерк брата, — вчитель учневі сказав.*

— *Може бути, — я сьогодні його ручкою писав.*

Йому належать слова відомої пісні «Чорнобривці».

ВАСИЛЬ СКУРАТІВСЬКИЙ 1939 р.н.

Народився на Житомирщині. Закінчив факультет журналістики Київського університету.

Записував легенди, забави, пісні, прислів'я, приказки, звичаї, обряди. Уже багато років вивчає звичаї, обряди, ремесла, промисли українського народу.

Автор книжок «Берегиня», «Обереги пам'яті», «Місяцелік», «Святвечір»; упорядник багатьох збірок.

ВОЛОДИМИР СОСЮРА 1898—1965

Народився в Донецькій області. В школі був круглим відмінником. Багато читав, особливо пригодницької літератури. Перші поетичні спроби писав російською мовою.

Був козаком петлюрівської армії, служив в армії червоних, потрапив у полон до денікінців.

Як петлюрівець був відданий до розстрілу, але рана виявилася не смертельною, і поет вижив.

У 1921 році вийшла перша збірка «Поезії», а у 1922 році — поема «Червона зима».

Постійно друкував вірші для дітей у газетах та журналах.

Вийшли книжки для дітей «Травнева пісенька», «Весняний цвіт», «Лірика», «Моя онученька», «Вітчизну, як сонце, любіть!».

Володимир Сосюра — лауреат Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка, удостоєний за збірки віршів «Ластівки на сонці», «Щастя сім'ї трудової».

ЮРІЙ СТАРОСТЕНКО 1923—1965

Народився в Білорусії.

У 1934 році переїжджає до Києва. Закінчив школу.

Коли почалася війна, хотів іти на фронт, але довелося їхати у Донецьку область на збирання врожаю хліба. У 30 років тяжко захворів. Безсонними ночами почав писати оповідання. Його твори допомагають краще пізнати світ, любити й охороняти природу.

МИХАЙЛО СТЕЛЬМАХ 1912—1983

Народився на Вінниччині.

З дитячих років запали в душу хлопчика народні пісні, казки, думи, легенди. В 9 років пішов до школи.

Вмів читати й писати, тому прийняли одразу до другого класу. Навчався в педагогічному технікумі. В 1933 році закінчив педінститут.

Дві зими учителював, збирав усну народну творчість, пробував писати. Перші поезії надруковано в 1936 році.

Визнання принесли романи: «Велика рідня» та «Кров людська — не водиця».

Для дітей писав вірші, казки, прозу («Гуси-лебеді летять»).

Мотиви творів:

— сільська праця дитини;
— школа і навчання.

ЯРОСЛАВ СТЕЛЬМАХ 1949 р.н.

Народився в Києві. Син Михайла Стельмаха.

Ріс обдарованою дитиною, з різнобічними інтересами: захоплювався спортом, музикою, іноземними мовами, займався плаванням, гімнастикою.

Закінчив школу, університет, аспірантуру, працював викладачем, займався перекладацькою діяльністю.

Пише твори для дорослих та дітей. Відомий у літературі і як драматург.

МИКОЛА СТЕЦЕНКО 1918 р.н.

Народився на Полтавщині в період громадянської війни. Ходив до школи, щодня долаючи 10 км. Воїн-фронтовик, лектор-міжнародник, публіцист, журналіст. Автор кількох сот статей на міжнародні, історичні, побутові теми. Перше оповідання «Щастя тобі, Надійко!» вийшло в 1958 році. Всього написав півтора десятка книжок для дітей і про дітей. Побачили світ збірки «Заяче око», «Про Ірину та морозиво», «Заграва» та інші.

ВАСИЛЬ СУХОМЛИНСЬКИЙ 1918—1970

Народився на Кіровоградщині в неможливій сім'ї. Ріс жвавим і допитливим, любив малювати, читати. У навчанні був стараним, здібним, мав чудову пам'ять. Допомігав однокласникам, яким важко давалась математика. В 17 років прийшов працювати в школу і залишився в ній до кінця свого життя. Воював, був тяжко поранений, чотири місяці лікувався. Понад 35 років працював учителем і директором школи. 32 роки вів педагогічний щоденник спостережень за учнями. Його роздуми стали книгами, статтями. Заслужений учитель України.

Для наймолодших написав біля 1500 художніх мініатюр-казок, оповідань, легенд, притч, новел.

Найчастіше звертався до жанру казки.

Василя Олександровича нагороджено орденами, багатьма медалями, зокрема медаллю А.С.Макаренка.

ПАВЛО ТИЧИНА 1891—1967

Народився на Чернігівщині. Син сільського дяка.

Початкову освіту здобув у сільській школі. Мав музичні та вокальні здібності, хист до малювання. Цікавився театром.

Початковий період творчості припадає на роки навчання в семінарії. Спеціально для дітей написано лише два вірші «А я у гай ходила» та «Хор лісових дзвіночків».

Лише з 60 років почали друкувати ранні твори для дорослих і фрагменти цих творів для дітей.

Постійно вивчав мови інших народів.

Досконало володів російською, болгарською, вірменською, турецькою мовами. Багато перекладав.

З 1934 року жив у Києві. З 1936 по 1939 рік працював директором Інституту літератури, з 1943 по 1948 роки — на посаді міністра освіти УРСР, з 1953 по 1959 роки — Голова Верховної Ради України. Виконував велику роботу як академік.

ДМИТРО ТКАЧ 1912—1993

Народився на Полтавщині.

У голодні двадцять роки, коли йому було вісім років, пішов з дому, довгий час мандрував з безпритульними дітьми, поки не пристав до артистів цирку.

Потім один родич узяв хлопця за пастушка і віддав до школи.

Щоб розказати про свої пригоди, написав оповідання.

Закінчив семирічку, працював на металургійному заводі, служив у армії, вчився в учительському інституті, воював.

Писав для дорослих і дітей.

МИКОЛА ТРУБЛАЇНИ (МИКОЛА ПЕТРОВИЧ ТРУБЛАЄВСЬКИЙ) 1907-1941

Народився на Вінниччині.

У п'ять років непогано читав, мав хорошу пам'ять, був веселий і непосидючий. Коли підріс, полюбив читання і математику. У Харкові закінчив курси журналістів, працював кореспондентом. Багато подорожував.

Враження від побаченого переказував у своїх численних оповіданнях і нарисах. Писав для дітей молодшого шкільного віку. Знайомив їх з життям народів Сибіру, Чукотки, Якутії, Кавказу, Криму. У дитячу літературу ввів нових героїв — штурманів, боцманів, кочегарів, юнг, морських мисливців.

Відомі його твори: «Про дівчинку Наталочку та сріблясту рибку», «Шхуна «Колумб», «Крила рожевої чайки».

ГРИГІР ТЮТЮННИК 1931—1980

Народився на Полтавщині.

Голод 33 року забрав старенького дідуся, а півторарічний хлопчик перестав ходити, говорити, сміятися.

Заарештували батька, з мамою стосунки були непрості і тому перейшов жити до дядька. Вчився в школі.

Почалася війна і хлопчик повернувся до свого села. Ішов пішки два тижні. Після війни вчився в ремісничому училищі, служив у армії,

вчився в університеті на філологічному факультеті.

Починав писати російською мовою, а потім перейшов на українську. В 1963 році переїхав до Києва.

Спочатку працював у газеті «Літературна Україна», а потім на кіностудії ім.О.Довженка, у видавництвах «Молодь» і «Веселка». В 1970 році видав книгу оповідань «Ласочка». З того часу активно працював у дитячій літературі. Вийшли збірки його оповідань і казок «Лісова сторожка», «Степова казка», «Однокрил». У 1980 році Григора Михайловича вшановано премією ім.Лесі Українки. В 1989 році за двотомник творів присуджено (помертньо) Державну премію України ім.Т.Г.Шевченка.

ЛЕСЯ УКРАЇНКА (ЛАРИСА ПЕТРІВНА КОСАЧ-КВІТКА) 1871—1913

Народилася на Волині, племенниця Михайла Драгоманова.

У дитинстві була жвавою і допитливою дівчинкою.

В чотири роки добре читала.

Улюбленими творами для читання були вірші Т.Шевченка, українські казки, грецькі міфи, книжки про дивовижні подорожі мандрівників.

Лесьа любила співати й танцювати, вишивала й мережила сорочки, рушники для братів, сестер, родичів, знайомих.

Для молодших інколи власноруч робила іграшки.

У Колодяжному, де не було школи, вона вчила дітей читати і писати.

Літературну діяльність почала рано.

У дев'ять років написала перший вірш «Надія», присвячений тітці, котра була заслана в Сибір за політичні погляди.

В 13 років у Лесі з'явився перший друкований вірш «Конвалія».

Знала вона понад 10 іноземних мов, грала на фортепіано, виявляла інтерес до малювання.

Під час свята Водохреща промочила ноги й захворіла на туберкульоз кісток.

Іноді місяцями доводилося лежати в гіпсі.

Через хворобу не вчилася у жодній школі, освіту здобувала самотужки.

Для дітей писала вірші, казки (на авторський сюжет, прозові, віршовані).

Багато мандрувала, писала про екзотичні країни. Прожила 42 роки. Померла в грузинському місті Сурамі.

Похована в Києві на Байковому кладовищі.

Значення творчості:

— своїми творами сприяла вихованню у дітей сильної волі;

— одна з перших писала ритмічною прозою;

— розвивала жанри дитячої літератури (жанр авторської казки).

ІВАН ФРАНКО **1856—1916**

Народився в с. Нагуєвичі (Галичина) в сім'ї коваля. Ріс розумною, допитливою дитиною.

У 6 років пішов до школи, потім перейшов до школи при монастирі, а згодом — до Дрогобицької гімназії.

Вчився легко, мав надзвичайну пам'ять.

Рано залишився сиротою: коли було 9 років, помер батько, у 16 років втратив матір. Був високоосвіченою людиною, ученим-енциклопедистом, громадським діячем. У галузі дитячої літератури активно працював, починаючи з 1890 року. Написав оповідання для дітей: «Грицева шкільна наука», «Олівець», «Малий Мирон». Обробляв мандрівні сюжети з чужих фольклорів: «Ріпка», «Лис Микита», «Коли ще звірі говорили». Писав поетичні твори. Любив рибалити, збирати гриби. Жив скромно, невибагливо. Похований у Львові.

ЮРІЙ ФЕДЬКОВИЧ **1834—1888**

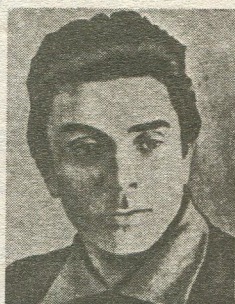
Народився в гуцульському селі на Буковині. Батько охрестив його

за латинським обрядом і назвав Осипом і Домініком. Зростав серед сільського оточення, любив слухати народні пісні, легенди, казки. Вчився у приватних вчителів, опісля у дворічній німецькій школі, а далі займався самоосвітою. З 14 років працював у землеміра, потім — у аптекаря. Понад 10 років провів у австрійській армії. Дослужився до чину лейтенанта. Щоб якось урізноманітнити солдатське життя, пише власні пісні. Через хворобу залишає службу в армії, повертається в рідне село, працює вчителем, окружним шкільним інспектором. Обстоює право навчати дітей рідною мовою. Складає для них буквар, читанку, співанки, календар, пише байки, вірші, жарти. Написав казку «Бідолашко».

Останні роки провів у Чернівцях, де і був похований.

МИКОЛА ХВИЛЬОВИЙ **(МИКОЛА ГРИГОРОВИЙ ФІТІЛЬОВ)** **1893—1933**

Народився на Харківщині. Вчився у початковій школі, гімназії.

Працював на різних посадах: чорноробом, санітаром, розносив газети.

Завжди виступав проти експлуатації людини. Воював на фронтах першої світової війни. Після війни працював слюсарем на заводі, а вечорами писав свої твори.

У неспокійні 30-ті роки, коли втратили вартість ті ідеали, за які

боровся письменник, дошкуляв штучно створений голод, арештовували товаришів по перу, а Миколу визнали ворогом народу, він не міг захистити себе і покінчив життя самогубством..

АНАТОЛІЙ ХОРУНЖИЙ **1915—1991**

Народився на Дніпропетровщині. Закінчив інститут.

У роки війни був кореспондентом.

Працював у редакціях журналів «Дніпро», «Вітчизна», був редактором газети «Літературна Україна». Писав прозу.

ДНІПРОВА ЧАЙКА **(ЛЮДМИЛА ОЛЕКСІВНА БЕРЕЗІНА-ВАСИЛЕВСЬКА)** **1861—1927**

Народилася на Миколаївщині в сім'ї священика. Була найстаршою в сім'ї.

Батьки вирішили віддати її на службу Богові, і коли Людмилі виповнилося 8 років, відвезли до Одеси в монастирську школу.

Але згодом забрали звідти і вона продовжила навчання в Одеській приватній жіночій гімназії.

Тут почала писати вірші.

Працювала приватним вчителем у багатій родині. Згодом одержала посаду старшої вчительки в Одеській жіночій гімназії. Мала трьох дітей.

Писала для молоді, дорослих на вчительську тематику. Для дітей писала вірші, казки, легенди.

ДМИТРО ЧЕРЕДНИЧЕНКО **1935 р.н.**

Народився на Черкащині.

Педагог, мистецтвознавець, перекладач, автор 16-ти поетичних добірок, шкільних читанок «Ластівка», «Біла хата», «Писанка», українського букваря «Материнка».

ГАННА ЧУБАЧ 1941 р.н.

Народилася на Вінниччині.

Вірші почала складати, ледве навчившись читати. Поезії її мелодійні, задушевні, тому багато з них покладено на музику. Написала дитячі абетки: «Веселий букварик», «Алфавітна усмішка», «Жива абетка», «Смачна абетка», «Наш автобус», «Аба-жаба». Пише загадки, скоромовки, лічилки.

ПАВЛО ЧУБИНСЬКИЙ 1839—1884

Народився в місті Бориспіль на Київщині. Закінчив гімназію, університет.

Всерйоз цікавився життям українського народу, його звичаями, побутом.

Поет, фольклорист, етнограф, юрист, організатор перших недільних шкіл.

Був двічі вигнаний царським урядом з України.

У 1871 році в Києві вийшла збірка його віршів «Сопілка» під псевдонімом «Павлусь». Автор слів національного гімну «Ще не вмерла України».

ВАСИЛЬ ЧУХЛІБ 1941 р.н.

Народився на Чернігівщині.

Коли закінчував школу, було опубліковано його перший вірш.

Працював у редакції районної газети, закінчив педінститут, працював учителем.

Для дітей пише вірші, оповідання, новели. Друкувався в журналі «Малютко».

ТАРАС ШЕВЧЕНКО 1814—1861

Народився в селі Моринці (нині — Черкащина).

Національний пророк, геній. Поет, прозаїк, драматург.

Ріс розумною, допитливою дитиною, хотів усе знати.

У 9 років залишився без матері, в 11 — став круглим сиротою.

Змалку прокинувся талант поета і художника.

Навчався в Петербурзькій Академії мистецтв.

1840 року видав свою першу книгу «Кобзар».

Любив дітей, частував їх гостинцями, дарував іграшки, книжечки.

Сердечне ставлення до дітей висловив у віршах.

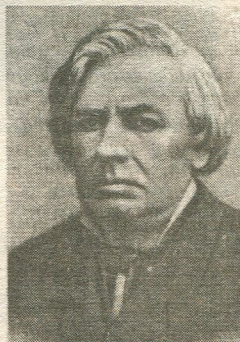
Поезії Шевченка привертали увагу композиторів.

Написав перший підручник для навчання грамоти в школах України — «Буквар».

За участь у таємній політичній організації — Кирило-Мефодіївському товаристві — був заарештований і засланий солдатом у далекі оренбурзькі степи, де провів 10 років.

Помер у своїй кімнаті-майстерні в Академії мистецтв. Похований на Чернечій (нині Тарасовій) горі біля Канева.

ЯКІВ ЩОГОЛІВ (1824—1898)

Народився в Харківській губернії (нині — Сумщина). Закінчив училище, гімназію, університет.

Малим любив ловити рибу, бігав до батькової пасіки, до млина, до охтирських озер, де можна було полохати різноманітне птаство, що зліталося сюди.

Довгими зимовими вечорами слухав казки, які розповідала няня. Багато уваги приділяв сім'ї, дбав про виховання своїх дітей.

Здебільшого писав для своїх дітей. Це були пейзажні твори, твори про працю дітей: «Осінь», «Зимовий ранок», «Травень», «Хата», «Вівчарик».

Поет-романтик. Чимало його поезій покладено на музику.

ЮРІЙ ЯРМИШ 1935 р.н.

Народився в Дніпродзержинську.

Закінчив університет, працював у книжковому видавництві. Ще студентом почав писати. Видав понад 50 книжок, продовжує писати.

Багато подорожував, побував у Канаді, Англії, США, Індії.

Його називають «українським Андерсеном», бо багато пише про дітей і для дітей.

Кандидат філологічних наук, професор Інституту журналістики Київського Національного університету ім. Т. Шевченка.

Автор 25 книжок оповідань, казок, фантастичних творів для дітей та юнацтва. Серед них — «Вітрисько», «Чарівні струмки», «Летимо до Арктики!».

ЄВГЕНІЯ ЯРОШИНСЬКА 1868—1904

Народилася в сім'ї вчителя.

Початкової грамоти навчив батько, потім закінчила шість класів гімназії, а відтак ткацьку школу.

З 1892 року і до кінця життя працювала вчителькою.

Перші твори (вірші й оповідання) писала німецькою мовою. Цікавилася народною освітою і написала ряд статей на педагогічні теми.

Писала новели, оповідання, повісті.

Складала казки на авторські сюжети. Записала 450 народних пісень.

Авторка популярної повісті «Перекинчики».

Мотиви творів для дітей:

— виховання любові до праці, науки, природи, історії рідного краю;

— прищеплення гуманних, добрих людських рис.